

A 9. tartalma viszont az olvasásképeség komponensrendszerét mutatja be.

A 14–17. fejezet a gondolkodás kritikus alapképességeinek, a rendszerező, az elemi következtető, ill. az elemi kombinatív képesség KORREKT feltárási lehetőségeit vázolja. Az elemi kombinatív alapképesség feltárása két szinten valósult meg. A még olvasni nem tudók esetében szóbeli, 3. évfolyamtól írásbeli szinten. Az elemi szociális készségek értékelését a 18. fejezet mutatja be.

A harmadik fő rész a kritériumorientált fejlesztéssel foglalkozik. A 19. fejezet az alapkészségek ilyen irányú fejlesztésének feltételeit taglalja.

Az eredményes iskolakezdésnek feltétele számos kritikus alapkompone ns megfelelő szintű fejlettsége. A 20–22. részek anyagai a 4–8 évesek folyamatos kritériumorientált fejlesztésére (beszédhalló- és számláláskészség, ill. óvodások esetében) kidolgozott DIFER (diagnosztikus fejlesztő rendszer) programcsomagját, a módszert és eredményességét ismertetik. Ez a fejlesztés komplex stratégiákat igényel, melyek a szociális és kognitív kulcskompetenciákat is előremozdítják játékos módszerek, mesék segítségével. A kétéves fejlesztő kísérlet a gyermekek hátrányos helyzetéből adódó fáziskéséseket jelentős mértékben csökkenteni tudta.

Hasonló stratégia a SZÖVEGFER (szövegfeldolgozó fejlesztő rendszer), melynek célja a tantárgyak szöveges tartalmaival a kognitív kulcskompetenciák fejlesztése éveken át tartó rendszeres egyéni, csoportos és kooperatív tevékeny tanulással, mely a szociális kompetenciákra is előnyösen hat. A 23.

fejezet ennek folyamatos fejlesztési módszereit, az utolsó pedig a programcsomaggal az 5. évfolyamon elvégzett kísérlet eredményeit adja közre.

A könyvben foglaltak jelentőségét érzékelteti, hogy a szerző szerint már világszerte születőben van egy új paradigmaváltás: a kompetenciaalapú, kompetencia dominanciájú pedagógiai kultúra, iskola.

A kötet végén bőséges, több mint 24 oldalas irodalomjegyzék segíti az olvasók további tájékozódását a téma iránt.

Nagy József könyve évtizedes pedagógiai kutatói munka értékes tapasztalatait, eredményeit ötvözi. Haszonnal forgathatják mindazok, akiket érdekel a magyar közoktatás jelene és jövője, akik innovatívak a pedagógiai kultúra fejlesztésének területén.

MAÁR TIBORNÉ

Buda Mariann, *Tehetünk ellene?* – *A gyermeki agresszió* – (Budapest: Dinasztia Tankönyvkiadó, 2005)

A „Modern pedagógia a gyakorlatban” című sorozat 3. köteteként megjelenő könyv azzal a nehezen kezelhető jelenséggel foglalkozik, amit gyermeki agressziónak nevezünk. Az első lépés ahhoz, hogy kezelni tudjunk egy problémát, maga a probléma felismerése.

A téma komolysága, mélysége ellenére a könyv dinamikusan olvasható, könnyen értelmezhető, szakkifejezéseket magyarázva, a tudományos adatokat, fogalmakat érthető formában tálalja az olvasó elé. Remek, a mindennapi élet-

ből kiragadott példákkal támasztva alá mondanivalóját. Érdekes módon az író-nő nem kommentálja a példákat, mintha esélyt adna arra, hogy az olvasó maga vonja le a konzekvenciát, konzekvenciákat. Valóban csak a „rossz” gyerekek agresszívak? A gyerek az agresszió eszközét valóban csak problémája megoldására használja? Mind-mind olyan kérdések, melyekre választ kaphat az, aki elolvassa ezt a könyvet.

Agresszió. Milyen érdekes, hogyha az embernek a fülébe cseng e szó, egyből valami negatív dologra gondol, pedig az agressziónak lehetnek pozitív hatásai is. Sőt a doktornő szerint „ha elfogadjuk, hogy az agresszió energiája pozitív folyamatokat is mozgásba hozhat, talán könnyebben fordulhatunk szembe a negatív oldalával, az erőszakkal”. Mint minden emberi kapcsolatban, így a gyerek–szülő kapcsolatban is fontos tényező a kommunikáció. Nehéz helyzetben van az a szülő, akinek gyereke túlzott agresszív magatartást tanúsít. Hiszen általában az ilyen gyerekekkel nehéz megtalálni a közös hangot. Az „Én mindent jobban tudok!” magatartás tovább ronthat a helyzeten, olykor úgy tűnik, hogy a gyerekek senkire nincs szüksége, pedig ez valójában nem így van, de a gyerek valamilyen oknál fogva ezt így ítéli meg. Az ilyen és ehhez hasonló gátak áttörésében segíthetnek az olyan dolgok, mint például a sok együtt töltött idő, a megértés, támogatás, érdeklődés a gyermek dolgai, érzései iránt, és itt kapcsolódik össze a nevelés és a szociológia. Fontos, hogy milyen környezetben szocializálódik a gyerek. A gyermeki agresszió hátterében mindig ott van a

biztonságérzet hiánya és az ebből fakadó szorongás. Statisztikai kimutatások és megfigyelések igazolják, hogy egy olyan gyerek, aki olyan környezetben szocializálódik, ahol keveset törődnek vele, jóval agresszívabb lesz, mint azok a társai, akivel többet törődtek gyermekkorukban. Ha jól belegondolunk, ez természetesnek is tűnhet, mivel az olyan gyermek, aki el volt hanyagolva, „megszokta”, hogy céljai eléréseiért agresszív magatartást kellett tanúsítania, „hiszen hisztizéssel könnyen elérhetek bármit”. Fontos tehát, hogy ne hagyjuk rá a gyerekre az ilyen magatartásformákat.

Viselkedésünk nagy része a tapasztalatainkon alapul. Ha gyermekkorban úgy éli meg valaki, hogy a hisztizés, az agresszió célravezető, akkor később, a felnőtt életében is alkalmazni fogja ezeket a módszereket. Ez pedig erősen kihat a társadalomra. Tehát a téma valóban fontos, és nem szabad elmenni mellette. Sajnos ma már elmondható, hogy nemcsak nő a fiatalok bűnözők száma, hanem alacsonyabb életkorban jelenik meg a brutalitás. Köszönhető ez a globalizált világnak, a rohanó életmódnak. A médiának, annak, hogy az emberek nem érnek rá foglalkozni a másikkal. Nem beszélnek meg problémáikat, ezáltal szoronganak, feszültek lesznek.

A könyv nem tanácsokat próbál adni, hanem megpróbálja felnyitni az olvasó szemét azokra a módszerekre, lehetőségekre, amik alkalmazhatóak annak érdekében, hogy egészséges határt szabjunk a gyermeki agresszióknak. Tippeket, praktikákat is említ, mint például az „ellenstratégia”, ha látjuk, hogy a gyermek agressziójának fő célja, minél

nagyobb figyelem kiharcolása a maga számára, akkor az „ellenstratégia” lényege, hogy kapjon minél több törődést, odafigyelést a gyermek, ha nem tanúsít agresszív viselkedést, és a lehető legkevesebb figyelmet, ha elfogadhatatlanul viselkedik. Vagy egy másik példa a tippekre: készítsünk naplót a gyerek agresszív megnyilvánulásairól, ugyanis a naplóírás a megértésben játszik fontos szerepet, abban, hogy megértsük a gyerek szándékát az agresszív viselkedéssel kapcsolatban. A felsorolt nevelési elvek bárki által elsajátíthatóak, alkalmazhatóak, mindössze időt és energiát

igényelnek, no meg nagy türelmet. Úgy gondolom, hogy a szülőnek végtelenül fontos szerepe van abban, hogy gyereke ne váljon agresszívvá, antiszociálissá. Ezért bátran ajánlom mindenkinek a könyvet, hiszen előbb vagy utóbb, de jó eséllyel mi magunk is találkozunk a problémával és nem árt felkészülni rá.

A szerző három fő és számos alfejezeten keresztül tárgyalja kérdést. Tehetünk ellene? A válasz összetett, de mindenképpen elmondható, hogy igen! Igen, tehetünk ellene kellő odafigyeléssel és törődéssel.

TÖRÖK ANDRÁS